

Luboš Zálom: Trump mění pravidla hry. Evropa se musí probudit, jinak ji čeká pád

14.3.2025 - Luboš Zálom | Svobodní

Donald Trump se vrací do Bílého domu a s ním i nové rozložení sil ve světové politice. Co to znamená pro Evropu? A jak by se měla Česká republika připravit na možnou změnu vztahů mezi USA a Evropou? Místopředseda Svobodných Luboš Zálom v rozhovoru otevřeně hovoří o tom, proč považuje Green Deal za cestu k hospodářskému úpadku, jak vnímá cenzurní tendence v Evropské unii a zda se Německo po volbách skutečně vydá jiným směrem. Podle něj je nejvyšší čas přestat se spoléhat na „Velkého bratra“ za oceánem a začít hájit vlastní suverenitu. „Evropská elita si zvykla, že USA za ni vyřeší každý problém. Jenže Trump jasně říká: postarejte se o sebe sami. A to může být pro Brusel tvrdá rána,“ varuje Zálom. Jak by se měla Česká republika zachovat v této nové realitě? A je Evropská unie opravdu reformovatelná, nebo se nevyhnutelně řítí k centralizované totalitě?

Po zvolení Donalda Trumpa prezidentem USA se očekávalo, že se zásadně změní vztahy mezi USA a Evropou. Jak vnímáte první kroky jeho administrativy v oblasti geopolitiky a transatlantických vztahů?

Zatím vnímám především spíš reakce Trumpových odpůrců zde v Evropě a především samozřejmě u nás. Na skutečné vyhodnocení jeho prvních kroků je ještě brzy. V oblasti geopolitiky se projeví teprve dlouhodobě. Nesdílím příliš nadšení mnoha lidí na pravici z jeho postupu vůči Ukrajině a ve věci rusko-ukrajinské války. Proruský appeasement skrývaný za vzletná slova o míru rozhodně není něco, z čeho bychom měli být nadšeni. Lze chápat, že z hlediska amerických zájmů může dávat smysl uvolnit si na Ukrajině ruce a zaměřit se především na Čínu jako na hlavního globálního soupeře. Na druhou stranu, pokud Donald Trump dělá kroky, které ruská strana veřejně pochvalně kvituje, budí to oprávněné rozpaky a obavy, o čí zájmy se tady vlastně hraje. Trump je velmi tvrdý vůči Ukrajině. Snaží se ji dostat tam, kam chce. Je ale stejně tvrdý i vůči Rusku? Jestliže jeho kroky budí dojem, že snad záměrně hrají do karet Rusku, trpí tím renomé celého Západu. Ať už si o současném pojetí politického pojmu Západ můžeme myslet cokoliv. Přitom Trump umí být vůči agresivním projevům různých zlotřilých států tvrdý, umí ukázat zuby, jak to pocítil například Írán. Nyní je podle mého názoru nepřiměřeně tvrdý nikoliv na agresora, ale na stát, který hájí svoje právo na samostatnou existenci. Tím toto právo přece popírá. Jestliže Amerika donutí Ukrajinu ke špatnému, nespravedlivému míru, je potom už úplně jedno, jaké zdánlivé ústupky učiní Rusko. Protože Ukrajina demoralizovaná faktickou kapitulací je pak už jen krůček od politického ovládnutí a jakési finlandizace ze strany Ruska. Ostatně ukrajinská politika byla odvislá od vůle Kremlu dlouhá léta, jako by šlo o nějaké léno ruských carů.

Co se týče vztahů mezi Evropou a Amerikou, vnímám tady, jako by jakási věčná levičácká nenávisť vůči Americe teď dostala svoje pevné obrysy a tvář. Politická elita evropských zemí byla vždy vůči Americe naladěna spíše negativně, bez ohledu na vzájemné úsměvy a gesta spolupráce. Ostatně není náhodou, že mezi evropskou politickou aristokracií byli nejpozitivněji vnímáni ti nejvíce protiameričtí prezidenti - Obama a Biden. Štěkáni evropských politiků na Trumpa, včetně hysterických výlevů a komentářů mnoha našich politiků, vidím ve skutečnosti jako výraz implicitní nenávisti vůči Americe.

Donald Trump i J.D. Vance otevřeně říkají, že EU se musí více starat sama o sebe a že USA nebudou platit evropskou bezpečnost tak, jako dosud. Může tento postoj vést ke změně ve vnímání NATO? A jaká by podle vás měla být česká role v této nové realitě?

Je možné, že Amerika se bude snažit postupně vyvázat ze svých bezpečnostních závazků vůči Evropě. Trump tím sice vyhrožoval už dříve a nic zásadního se nestalo, ale předpokládejme, že takové snahy tady budou. Už kvůli tomu, jak jsem říkal dříve, že hlavním soupeřem není pro Ameriku zaostávající a vymírající Rusko, ale především Čína. Pokud k tomu dojde, bude to voda na mlýn těch politiků, kteří si přejí vytvořit jakousi euroarmádu. Ta by ale ve skutečnosti nebyla nástrojem jakési společné obrany, ale především represivním nástrojem vůči neposlušným členským státům, v souladu s takřka brežněvskou doktrínou omezené suverenity, jakou uplatňuje Brusel. Pokud tedy Trump dá ruce pryč od Evropy, nepředhodí ji tím ani tak Rusku, i když hrozba z východu je samozřejmě reálná a nelze ji bagatelizovat, ale především Německu.

Viceprezident J. D. Vance ve svém projevu na Mnichovské bezpečnostní konferenci otevřeně kritizoval evropské vlády za regulaci svobody projevu a za potlačování názorů občanů. Vnímáte i vy, že Evropa směřuje k omezování svobody slova?

To snad už musí vnímat prakticky každý. Cenzura uplatňovaná zatím mimo běžné politické mechanismy ale skrytě, přes nepolitické instituce, prostřednictvím nástrojů jako je ESG, je něco, co už je přece skutečností. Stejně tak snaha institucí EU omezovat svobodnou diskuzi na sociálních sítích. Amerika se svými zavedenými a velmi pevnými politickými mechanismy má svobodu projevu mnohem širší a lépe zabezpečenou proti snahám ji omezovat, i když samozřejmě ESG a podobné fenomény velmi čile bují i v americkém prostředí. Kritiku ze strany viceprezidenta Vance vidím v určitém omezeném ohledu nepatřičnou. Svoboda slova je přece pod útokem jejich nepřátel stejně tak u nás jako v Americe. Jestliže tady teď vidíme nějaký obrat trendu, můžeme podle mě čekat spíše čtyřletou přestávku. Poté, co Trumpův mandát skončí, lze se obávat, že se vše vrátí zpět do starých kolejí. Možná že první to bude zrovna Mark Zuckerberg, kdo po zvolení nového prezidenta oznámí návrat k omezování diskuze o určitých tématech na své sociální síti. Na druhou stranu vidím, že projev viceprezidenta Vance dal mnoha lidem odvalu o svobodě projevu mluvit. Ostatně přehnané rozhořčení mnoha evropských politiků nad jeho slovy je pro mě jedním z důkazů, že trefil hřebíček na hlavičku.

Po Trumpově zvolení se spekulovalo o tom, že jeho administrativa podpoří větší svobodu projevu na sociálních sítích, na což bezprostředně reagovala třeba Meta, která oznámila zrušení některých regulací obsahu. Je to podle vás správný směr nebo jen kosmetická úprava?

Tak v první řadě se pozastavuji nad tím, že by svobodu projevu na sociálních sítích, což jsou vlastně soukromá média, měl v jakémkoliv ohledu podporovat stát. Nejen podporovat, ale jakkoliv řešit. Třeba i omezovat, což se dosud nepochybně v Americe skrytě dělo a v Evropě se takové zásahy uplatňují zcela otevřeně. Mark Zuckerberg ukázal, že je schopen se přiklonit na stranu jakékoliv politické garnitury. Jestliže mu tolik leží na srdci svoboda projevu, jako majitel jedné z globálně nejvlivnějších společností měl přece v každém ohledu dostatek síly, aby na všech svých sítích udržel maximální svobodu projevu. Nemusel čekat, až se v Bílém domě usídli Donald Trump. Ostatně příklad Elona Muska s jeho převzetím Twitteru je dostatečně ilustrativní. Jestli se společnost Meta zachovala správně? Já vlastně nevím. Je to složitější než se na první pohled zdá. Dejme tomu, že dosud Meta blokovala nebo omezovala určité názorové proudy proto, že k tomu měla pokyn. Odněkud. Na základě nějakých skrytých motivací nebo hrozeb. Není Zuckerbergův názorový obrat následkem něčeho podobného. Jestliže Meta omezovala konzervativní názory ze strachu, jak se zachová Bidenova administrativa, nebojí se dnes Zuckerberg něčeho obdobného ze strany Donalda Trumpa? Pokud by důvodem jeho změny postoje byl strach a ne vůle ctít svobodu projevu, je to špatně. Žádná vláda nemá do provozu soukromých médií zasahovat.

Naopak se zdá, že Evropská unie se snaží prosadit další omezení pro sociální sítě v rámci regulací typu Digital Services Act. Kritici upozorňují, že nejde jen o boj proti

dezinformacím, ale také o kontrolu veřejné debaty. Jak vnímáte tuto snahu Bruselu?

Celý projekt evropské integrace je přece v základu totalitářský. Vnitřní mechanismy Evropské unie jsou záměrně postavené tak, aby potlačovaly normální demokratické principy ve prospěch nikým nevolené armády úředníků, jakési politické aristokracie. Že tady budou snahy o utlumování svobodné demokratické diskuze je jen v souladu s celým záměrem. Na druhou stranu, jak ukazuje historie, ani tvrdá cenzura nemůže dlouhodobě uchránit totalitní systém před jeho rozkladem a pádem. Tvrdá kontrola sdělovacích prostředků před rokem 1989 jen umožnila vytvoření struktur disentu, které si už našly své způsoby, jak své postoje dostat mezi lidi. Připadá mi, že dnes jsme trochu pohodlní. Jako by jediná možnost, jak publikovat alternativní názory na politiku, byly sociální sítě z pohodlí našeho obýváku. Jestliže budou svobodné názory stále citelněji potlačovány, nezbyvá než vyjít mezi lidi a šířit svoje stanoviska jinak. Možná i více a lépe cíleně.

V posledních měsících se znovu rozproutila debata o Green Dealu a jeho dopadech na ekonomiku. Mnozí ekonomové varují, že náklady na ekologickou transformaci budou pro evropské státy příliš vysoké. Jaký vývoj očekáváte v této oblasti po Trumpově návratu do Bílého domu?

To je jednoduché. Amerika pookřeje, možná si k sobě stáhne značnou část průmyslové výroby z méně svobodných částí světa a bude ekonomicky posilovat. Jak se to ale týká nás? Evropa dává najevo, že se z Trumpova příkladu nechce poučit a jede dál ve stejných kolejích. Ještě více Green Dealu, ještě více omezování, další likvidace průmyslu a energetiky. Ekologická transformace je mimochodem nesmyslný pojem, je to eufemismus pro hospodářskou destrukci. Žádný skutečný zelený průmysl neexistuje. Navíc se obávám, že pro Ameriku je to skutečně jen čtyřletá přestávka. Nevěřím, že se příští prezident k nějaké formě zelené politiky nevrátí. Možná bude mít trochu jiné parametry, možná bude trochu jinak načasovaná, ale princip bude stejný. Obětování zájmů lidí ve prospěch jakýchsi nadpřirozených zájmů planety, ve jménu nenávisti vůči průmyslové a technologicky orientované společnosti. Mimochodem, nevidím u Trumpa žádné racionální odůvodnění, proč zelenou politiku opustil. Samozřejmě vidí, že v praxi škodí. Ale kdyby skutečně usiloval o rozumnou hospodářskou politiku, nebude zavádět cla, která nevyhnutelně poškodí i Ameriku samotnou. To se snad učí v první lekci ekonomie.

Ekonomka Markéta Šichtařová nedávno upozornila, že současný model bezuhlíkové ekonomiky, jak ho prosazuje Evropská unie, je v praxi neproveditelný a povede k vážným ekonomickým škodám. Souhlasíte s tímto hodnocením?

Markéty Šichtařové si jako ekonomky velmi vážím a její názory považuji za relevantní, alespoň do té míry, do jaké sahají moje znalosti ekonomie. Jejím ekonomickým argumentům věřím. Zapadají do celkového obrazu. Pro mě je ale ekonomická stránka věci druhořadá. Primární je pro mě filozofie, zejména etika, na které je zelená politika založena a z níž vyplývá. Proveditelnost nebo funkčnost je přece něco, co vychází ze skutečných záměrů. Nikdo soudný nemůže věřit žvástům o tom, že bezuhlíková ekonomika je jakýsi kvalitativně vyšší stupeň, který nahradí stávající průmyslovou výrobu a přivede civilizaci do nějaké nové vyspělejší epochy. Musíme si uvědomit, že strůjci zelené politiky, a tím nemám na mysli politiky ale intelektuální autority, jsou vedeni nenávistí k produkci, šílenou nenávistí vůči průmyslu, protože ten předpokládá využívat zdroje, které nám planeta poskytuje. Nebo lépe řečeno využívat objekty reality, které jsme sami začali chápat jako zdroje a tak s nimi také nakládat. A když půjdeme ještě hlouběji, uvědomíme si, že environmentalismus předpokládá nenávist vůči rozumu. Protože průmysl využívající surovinové zdroje je vlastně extenzí tvořivého lidského rozumu v realitě. Environmentalismus skutečně vidí jako morální cíl návrat lidské společnosti do jeskyní, to není jen karikatura environmentalismu. Burianovské výjevy z života neandertálců, co je skutečný civilizační ideál environmentalismu, protože takový stupeň vývoje druhu homo sapiens je podle nich plně v souladu s přírodou. Zatímco člověk, který staví mrakodrapy,

žije v pohodlí a čistotě, létá do vesmíru a je schopen vymýtit smrtelné choroby, to je něco, co se podle nich souladu s přírodou vymyká. Moderní člověk je podle environmentalistů škůdce, perverze, která se vymkla zákonitostem přírody. Finský radikální ekoaktivista Pentti Linkola tento pohled shrnul výrokiem, který environmentalistickou mentalitu vykresluje dostatečně jasně: „Vše, co jsme vytvořili za posledních sto let, bychom měli zničit.“

S těmito ideologickými a morálními východisky je pak celá zelená politika naprosto v souladu a je skutečně funkční. Je to efektivní nástroj, jak dostat druh homo sapiens zpátky do jeskyní. V tomto ohledu je zelená politika dokonale proveditelná. A ekonomické škody jsou součástí plánu. Mnoho politiků si to ani neuvědomuje, věřím, že mnozí z nich mají víceméně čisté úmysly. Stejně tak mnoho lidí, kteří nosí růžové nebo spíše zelené brýle a představují si bezuhlíkovou ekonomiku jako ráj spojující všechny pozitivy průmyslové civilizace s dokonalou čistotou a všudypřítomnou zelenou přírodou se zpívajícími ptáčky a poskakujícími zajíčky. Šeredně se pletou. Jsou ve své naivitě obětí těch, kteří vědí: zelených intelektuálů, filozofů environmentalismu.

Německé parlamentní volby v únoru 2025 přinesly výrazný posun doprava a změnu vlády. Myslíte si, že tento výsledek může znamenat širší trend v Evropě a oslabení zelené ideologie?

Změnu? A kde? Od nové německé vlády se nedá nic zásadního očekávat, možná kosmetické změny vynucené tím, že automobilový průmysl byl nucen otevřít oči. Ale na celkovém záměru se nic nemění. Cílem je zelená Evropa. Je to samozřejmě obrovská chyba, ale jak říká okřídlené rčení, Německo nedělá malé chyby. Musíme rozlišovat mezi oslabením zelené politiky a zelené ideologie. Dejme tomu, že zelená politika dozná nějakých dílčích úprav a možná půjde o úpravy z množiny těch rozumnějších. Ale zelená ideologie? S tou nelze bojovat z pozice politiky. Zelenou ideologii mohou porazit znovu jen ideologové, ti racionální. Vidíte tady snad takové? Je tady v našem prostředí jeden jediný renomovaný profesor filozofie s dostatečnou publicitou a mediální silou, který by vystoupil a řekl zásadní větu, že lidé mají morální právo využívat planetu Zemi a všechny její zdroje k maximalizaci svého užitku? A že fosilní paliva nejsou v žádném případě zlem?

Jak v tomto ohledu hodnotíte úspěch německé AfD, která si vysloužila výraznou podporu např. nejbohatšího muže světa a dnes velmi vlivného „ministra“ Trumpovy administrativy Elona Maska? Na druhou stranu je AfD často „nálepkována“ jako extrémní pravice ...

Přiznám se, že německou politiku nesleduji tak pozorně a vlastně si nejsem jistý, do jaké míry dokážu nahlédnout, kam se za poslední léta sama AfD posunula. Vím, že v určité době se dala pokládat za pravicovou alternativu, byla v mnoha ohledech téměř až konzervativně libertariánská a zaměřená na pravicové ideje, pak tam lze pozorovat pomalý posun k něčem, co lze možná opatrně označit jako udržení konzervativní pozice na ose hodnotových otázek, ale posun doleva na ose ekonomické. Označit to za nacionální konzervativní socialismus by bylo zavádějící, vypadalo by to jako falešná nálepka, která by snad AfD měla přirovnávat k nacismu, což je ostatně účinná taktika jejich politických odpůrců napříč celým spektrem německé politiky. Myslím, že se dalo předpokládat, že ať bude výsledek AfD jakkoliv dobrý, stojí proti ní silná fronta všech ostatních stran a křesťanští demokraté se klidně spojí třeba s ďáblem, jen aby nemuseli navázat spolupráci s AfD. Je to ještě demokratické? Z hlediska mechanismů určitě ano. Ale ostrakizovat tak obrovskou masu občanů je podle mě velmi krátkozraké. Pokud bude AfD dále posilovat a přitom bude donucena se radikalizovat, může to skončit špatně.

Dlouhodobě kritizujete směřování Evropské unie a její zásahy do politik členských států. Vidíte právě ve výsledku německých voleb reálné síly, které by mohly tento vývoj zvrátit, nebo je to pořád málo a stále více se posouváme k centralizovanému rozhodování v Bruselu?

Četl jsem nedávno knihu Znečištěný pramen od britského autora Johna Laughlanda, která pojednává o historickém i ideologickém pozadí evropského integračního procesu. Odhaluje velmi zajímavé paralely, včetně jasné souvislosti mezi evropskou integrací a budoucností, kterou měli pro Evropu a její hospodářství připravenou nacisté. Když si přečteme některé citáty nacistických ekonomů a politiků o tom, jak by měla vypadat evropská ekonomika po vítězství Třetí říše, nápadná shoda s tezemi současných europeistů musí každého trknout. V té knize je zajímavá pasáž, která přirovnává proces rozvíjení Evropské unie s procesem centralizace Německa. Stejně jako se Německo v minulosti velmi zásadně centralizovalo, obdobný model je tady i v případě Evropské unie. Je to německá politika vůči Evropě, vytvoření hospodářského prostoru s Německem coby centrem. A protože EU nelze reformovat, jsou možné jen dvě alternativy. Buď rozpad, nebo nevyhnutelná centralizace.

Premiér Petr Fiala nedávno oznámil, že Česká republika plánuje zvýšit výdaje na obranu na 3 % HDP. Je podle vás tato strategie v této souvislosti opodstatněná? A kde na tak velké výdaje na obranu vláda vezme peníze? Zvýší daně?

Daleko více než číslo tři by nás měla zajímat účelnost vynaložených peněz. Jsou dvě procenta málo? Nebylo by ve skutečnosti potřeba čtyř procent HDP? To jsou jen čísla. Pokud je pravda, že naše armáda by dokázala ubránit pouze jeden kraj a to jen týden, jak plánované výdaje zajistí, aby výkonnost naší armády byla lepší? Znamenají výdaje navíc, že pořídíme více moderních stíhaček nebo budeme vyvíjet více vlastní techniky, ať už by mělo jít o obrněné transportéry nebo radiolokátory? Oznámení pana premiéra Fialy je jen výstřel do tmy. Populismus pro jeho zbývající voliče, kteří si to celé představují jako Hurvínek válku. Já jsem jednoznačně pro zvýšení výdajů na obranu. Ale nesouhlasím s přístupem naší vlády. Nejprve by přece měli přijít vojenští odborníci a stratégové a říct, co naše armáda potřebuje a kolik to může stát peněz. Pak teprve lze učinit politická rozhodnutí a hledat na to prostředky. Nicméně kde by na případné zvýšení výdajů na obranu vzala vláda peníze, to už premiéra Fialu nemusí zajímat. Až se o tom bude rozhodovat, on už premiérem nebude. Což je na jednu stranu dobře, na druhou stranu od Andreje Babiše neočekávám o nic racionálnější postoj. A jestli to bude Fiala nebo Babiš, kdo bude zvedat daně? Oba jsou přece nepřátelé našich peněženek. Daně zvednou bez sebemenšího zaváhání.

Převzato z Parlamentních listů

<https://svobodni.cz/nezarazene/lubos-zalom-trump-meni-pravidla-hry-evropa-se-musi-probudit-jinak-ji-ceka-pad>